

Why am I in Primary School Mathematics Teacher Education Program? An analysis of Reasons and Expectations in the Context of Gender and Academic Achievement: Case of Kastamonu University

Lütfi İNCİKABI, Oktay MERCİMEK, Abdullah Çağrı BİBER* & M. Koray SERİN

Kastamonu University, Kastamonu, TURKEY

Received: 06.04.2016

Accepted : 27.09.2016

Abstract – The purpose of this study was to determine teacher candidates' reasons for and their expectations from the mathematics teacher education program and to reveal the situation in the context of gender and academic success. Being descriptive in nature, the data was analyzed through the content analysis. 102 fourth grade students attending Kastamonu University primary school mathematics teacher education program participated in the research. According to research findings, external factors such as family, university entrance exam score, teacher influence were found to be effective among the reasons for preference of prospective teachers. Similarly, both low and high achieving teacher candidates were mainly attributed their reasons' for selecting mathematics teachers education programmes to the external factors. It has been seen that the expectations of the prospective teachers concentrate on the themes of professional development, academic development and social development.. Male teacher candidates emphasized professional development while female candidates highlighted academic improvement, and social improvement factors. Mathematics teacher candidates from different level of success more adverted the expectancy of gaining of mathematics teaching skill.

Key words: Primary school mathematics teacher education program, teacher candidates, preference reasons, expectations.

DOI: 10.17522/balikesirnef.278088

* Corresponding author: Abdullah Çağrı BİBER, Assoc. Prof. Dr., Department of Mathematic Education, Education Faculty, Kastamonu University, Kastamonu, TURKEY.

E-mail: acbiber@kastamonu.edu.tr

Note: A brief version of this study has been presented at the 3rd International Conference on Primary Education

Summary

Introduction

According to NCTM's Standards and Principles, which is published in 2000, an important condition of teaching mathematics to children is to raise well trained teachers. Additionally, teacher education is among of the fundamental duties of the education system since the quality of education is mostly related to teacher qualifications (Şişman, 2007). Hence being interested in becoming teacher, having a positive attitude toward teaching profession and having self-efficacy for teaching are important aspects of the persons who will become a teacher. Reasons to prefer a teaching program and how much of their expectations from the program have met are related to gain those aspects. The current study aimed to investigate prospective teachers' reasons for preferring mathematics teaching program and to reveal teacher candidates' expectations from their program in terms of gender and achievement level variables. Study is important because it will add different and deep knowledge to teacher education literature. Our main question for shaping this study was "What are the prospective elementary mathematics teachers reasons to prefer teaching program and their expectations from the program", and our sub questions were:

1: What was the relationships between prospective mathematics teachers reasons to prefer mathematics teaching program, their gender and their achievement level.

2: How the satisfaction of expectations from the program differ according to their gender and their achievement level?

3: How the reasons to prefer mathematics teaching program differ according to their gender and their achievement level?

Methodology

Case study method was utilized to investigate the prospective mathematics teachers' reasons to prefer teaching program and their expectations from the program. Participants of the study were prospective mathematics teachers in their final year in the elementary mathematics education program at Kastamonu University. There were 102 volunteered students and 68 percent of them were female. Additionally 67 percent of them can be considered as high achieving students. Data collected through semi-structured paper-and-pencil form that includes questions such as "Do you willingly prefer mathematics teaching program?" and "Are you happy to be enrolled as student at mathematics teacher education

program?”. Data were analyzed and categorized by three experts in mathematics education field.

Results and Discussion

According to the results, prospective teachers reasons for preferring the mathematics education program were mostly fall into external factors (58%) such as family, university entrance exam score and influence of former teachers. Both male and female prospective teachers put forward external reasons. Hence it can be said that gender was not an important factor in prospective teachers' preferences. The first three reasons for female prospective teachers included having sufficient score from university entrance exam (43%), love of mathematics (30%) and influence of a former teacher, while male prospective teachers stated love of mathematics (43%), sufficient score from university entrance exam (30%), and influence of family (12%) as important factors for selecting mathematics teacher education program.

Comments of the prospective teachers that are interpreted as sufficient score from university entrance exam includes “only thing that caused to me being here is the exam score”, “I didn’t want to prepare for the university entrance exam again for one more year”. Some comments such as “my uncle, who is a classroom teacher, said that he saw my future as a mathematics teacher” considered as family influence. Some teacher candidates commented as “My former teacher observed me while I was solving mathematics questions and she commented that I could be a good mathematics teacher because I am good at solving mathematics questions, and this memory was affected my university preferences” and “My former mathematics teacher’s way of teaching mathematics impressed me and I wanted to be a teacher like her,” and these comments considered as teacher influence. The comments coded as love of mathematics included statements like “Since I love mathematics, mathematics education department always had a special importance to me” and “I feel myself happy and clever while I solve mathematics problems.” Only female prospective mathematics teachers gave comments classified as appropriateness for the teaching profession, and these comments included statements like “I think It is a comfortable profession for woman, I preferred this program because I can spare time for family and myself, and I get along well with children”.

High achieving students mostly put forward “appropriateness for the profession” (83%) for their reason to prefer program while family factor (30%) was the least stated reason. Low

achieving students mostly gave reason as family factor (%70) and the least stated reason was appropriateness for the profession (17%). Thirty-two percent of the female students and 10 percent of the male students thought that program has not met their expectations while 29% of the female and 14% of the male students stated that the program has met their expectations. When we look at the achievement levels, 29% of the high achieving students and 17% of the low-achieving students mentioned that program has not met their expectations while 29% of the high achieving and 10% of the low achieving students stated that said program has met their expectations. Both male and female students put forward professional development expectations while social development expectations was stated the least. When we compare expectations according to gender, professional development is more important for male prospective teacher while academic and social development factors are more important for female prospective teachers.

Neden İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programındayım? Tercih Nedenleri ve Beklentilerin Cinsiyet ve Akademik Başarı Bağlamında İncelenmesi: Kastamonu Üniversitesi Örneği

Lütfi İNCİKABI, Oktay MERCİMEK, Abdullah Çağrı BİBER[†] & M. Koray SERİN

Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu, TÜRKİYE

Makale Gönderme Tarihi: 06.04.2016

Makale Kabul Tarihi: 27.09.2016

Özet – Bu araştırmanın amacı; öğretmen adaylarının ilköğretim matematik öğretmenliği programını tercih etme sebeplerini, programdan beklentilerini belirlemek ve bunları cinsiyetlerine ve akademik başarı düzeylerine göre nasıl bir özellik gösterdiğini incelemektir. Araştırmada özel durum çalışması yöntemi benimsenmiştir. Nitel bir çalışma olan bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Bulgular frekans ve yüzde hesabı yapılarak tablo halinde sunulmuştur. Araştırmaya Kastamonu Üniversitesi ilköğretim matematik öğretmenliği programında öğrenim gören 102 dördüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretmen adaylarının programı tercih sebepleri arasında aile, üniversiteye giriş sınav puanı, öğretmen etkisi gibi dışsal faktörlerin etkili olduğu görülmüştür. Frekans değerlerine göre hem düşük hem de yüksek başarı düzeyindeki öğrenciler de benzer olarak dışsal faktör temelli tercihlerde bulunmuşlardır. Öğretmen adaylarının beklentilerinin mesleki gelişim, akademik gelişim ve sosyal gelişim temalarında yoğunlaştığı görülmüştür. Erkek öğretmen adayları, mesleki gelişim faktörünü kadın öğretmen adaylarına göre daha önemli görürken, kadın öğretmen adaylarının akademik gelişim ve sosyal gelişim temelli beklenti faktörlerini erkek öğretmen adaylarına göre daha belirleyici olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları başarı düzeyi farklılık gösterse bile mesleki gelişim içerisinde özellikle matematik öğretim becerisinin kazanılmasına daha fazla değinmişlerdir.

Anahtar kelimeler: ilköğretim matematik öğretmenliği programı, öğretmen adayları, tercih sebepleri, beklentiler.

[†] İletişim: Abdullah Çağrı BİBER, Doç. Dr., Matematik Eğitimi Bölümü, Eğitim Fakültesi, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu, TÜRKİYE.

E-mail: acbiber@kastamonu.edu.tr

Not: Bu çalışmanın bir özeti 3rd International Conference on Primary Education konferansında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Matematik, düşünmeyi geliştiren önemli bir araç olduğu gibi sayıları, işlemleri, geometriyi, orantıyı, cebiri, alan hesaplamayı ve daha birçok konuyu öğretirken doğası gereği örüntüleri keşfedebilme, akıl yürütebilme, tahminlerde bulunabilme, gerekçeli düşünerek sonuca ulaşma becerileri kazandırır (Umay, 2003). Aynı zamanda matematik bilimde olduğu kadar günlük yaşamımızdaki problemlerin çözülmesinde de kullandığımız önemli araçlardan birisidir. Bu öneminden dolayı matematik dersi okul öncesi eğitim programlarından yükseköğretim programlarına kadar her düzeyde ve her alanda yer alır (Baykuş, 2014). NCTM 2000 yılında yayınladığı matematik standartları ve prensiplerinde matematiğin öğrenciler tarafından öğrenilebilmesinin en önemli koşullarından birinin iyi eğitilmiş ve iyi bir şekilde desteklenen öğretmenler olduğu görüşüne yer verilmiştir. Buna ilaveten belirtmek gerekir ki, nitelikli öğretmen yetiştirmek eğitimin en önemli temel sorunudur. Nitelik; öğrenci seçimi, öğretim elemanı, program, eğitim süreci, gençlerin sosyal ve kültürel ihtiyaçları vb. belli standartlara ulaşmış unsurları kapsayan geniş boyutlu bir kavram olarak ele alınır (Ataünal, 1996). Türkiye’de matematik öğretmenleri, diğer branş öğretmenliklerinde olduğu gibi öğretmen yetiştirme programları doğrultusunda, eğitim fakültelerinden mezun olup doğrudan; fen fakültelerinin matematik bölümlerini bitirenler “öğretmenlik formasyonu” programlarına katılarak aldıkları öğretmenlik sertifikaları ile dolaylı olarak ortaokul ve liselerde matematik öğretmenliği yapmaya hak kazanabilmektedirler.

Eğitimin amacı, kişileri içinde bulunduğu toplumun ve bağlı bulunduğu çağdaş dünyanın uyumlu ve üretken bir üyesi haline getirerek, onları çağın zaruri kıldığı bilgi ve becerilerle donatmaktır. İyi bir eğitim sistemi bireylerin, toplum ve dünyadaki değişme ve gelişmelere ayak uydurabilecek ve katkıda bulunabilecek bir biçimde yetiştirilmeleri açısından olmazsa olmazdır. Fakat bunun sağlanabilmesi için iyi bir eğitim sisteminin yanında, nitelikli bir öğretmen kadrosunun varlığı da oldukça önemlidir (Dilaver, 1996; Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Bir sistem olarak ele alındığında eğitim, öğrenci, öğretmen, yönetici, eğitim programı, eğitim uzmanı, eğitim teknolojisi, finansal ve fiziki kaynak gibi temel öğelerden meydana gelmektedir. Ancak sayılan unsurlar içerisinde en temel ve en önemli öğe olarak öğretmene ayrı bir parantez açmak gerekir. Çünkü eğitimin niteliği ve kalitesi de büyük ölçüde öğretmenlerin niteliğiyle doğru orantılıdır (Şişman, 2007). Semerci ve Semerci (2004) tarafından da vurgulandığı gibi öğretmen eğitimin diğer öğelerinden ayrı olarak heyecanı, kişiliği, davranışlarıyla, bilgisiyle öğrencisini etkileyerek, onların

olumlu ya da olumsuz davranış kazanmalarını sağlar. Bu süreç içinde nitelikli bir öğretmenin genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi gibi temel niteliklere özellikle sahip olması gerektiği vurgulanmıştır ancak bu yeterliklerin yanında öğretmenin duyuşsal tepkileri de oldukça önemli görülmüştür. Söz konusu duyuşsal tepkiler öğretmen ve öğretmen adaylarının ilgileri, tutumları, kaygıları, değerleri, eğilimleri ve beklentileri ile ilgilidir (İnceoğlu, 1993). Öğretmenlerin bahsi geçen duyuşsal giriş özelliklerinin niteliğinin, ilgili konu alanına yönelik eylemlerinin yönünü ve derinliğini belirlediği gibi, yöneteceği öğretme/öğrenme etkinliklerini ve dolayısıyla öğrencilerin konu alanına yönelik tutum ve davranışlarını da etkileyeceği düşünülmüştür (Şimşek, 2010). Harper ve Daane (1998) tarafından da ifade edildiği gibi okullardaki öğretimin kalitesi, öğretmen adaylarının öğrenimleri süresince aldıkları alan eğitimi ve meslek bilgisi derslerinin yeterliliğine bağlı olduğu kadar, bu program ve programı oluşturan derslerin öğretimi hakkındaki olumlu algılarına da bağlıdır. Bu yüzden, öğretmenlik mesleğini icra edecek kişinin öncelikle öğretmenlik mesleğine ilgi duyması, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir tutuma ve öğretebileceklerine ilişkin öz-inanca sahip olması bir gereklilik olarak görülebilir. İlgili programı tercih etme nedeni ve bu programa yönelik beklentilerinin karşılanma düzeyi bu özellikleri kazanmasında birinci derecede etkili olduğu düşünülebilir.

Alanyazın incelendiğinde öğretmen nitelikleri ve öğretmen yetiştirme konularının pek çok araştırmacı tarafından ele alındığı görülmüştür (Biber, 2013; Kyriacou ve Coulthard, 2000; Baki ve Gökçek, 2007; Arslan ve Özpinar, 2008; İncikabı, Mercimek ve Biber, 2016; Serin, Güneş ve Değirmenci, 2015; Tataroğlu, Özgen ve Alkan, 2011). Bu konuda yapılan çalışmaların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar (Baykara Pehlivan, 2008; Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011; Ekici, 2014; İpek, Kahveci ve Camadan, 2015; Korkut-Owen, Kepir, Özdemir, Ulaş ve Yılmaz, 2012), öğretmen yeterlik ve özyeterlik inançları (Gibson ve Dembo, 1984; Riggs ve Enochs, 1990; Hoy ve Spero, 2005; İşler ve Çakıroğlu, 2009; İncikabı, 2013), mesleki kaygı düzeyleri (Doğan ve Çoban, 2009; Özen vd., 2013; Serin vd., 2015; Özsoy, Özsoy, Özkara ve Memiş, 2010; Hacıömeroğlu ve Şahin-Taşkın, 2010; Şara ve Kocabaş, 2012) öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri (İncikabı vd., 2013) ve öğretmenlik mesleğinden beklentiler (Uras ve Kunt, 2006; İncikabı vd., 2016; Altaş, 2006; Ekinci ve Burgaz, 2007; Kızıgüt ve Ergül, 2011) başlıklarında yoğunlaştığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden beklentileri incelenirken genel olarak bireylerin meslek tercihlerinde etkili olan faktörlerin de göz önünde bulundurulması

gerektiğini vurgulayan çalışmalarla karşılaşmıştır. Örneğin Kniveton (2004), genel olarak mesleki tercihlerde öne çıkan faktörlerin ekonomik temelli olduğuna, dolayısıyla kişilerin meslek tercihlerinin, gerçek ilgilerinden farklılaştığına işaret ederken, Clutter (2010) yetenek, ilgi, değer ve inanç sistemi, aile, kültür ve çevreye; Edwards ve Quinter (2011) cinsiyete; Ayık vd. (2007) ise mezun olunan lise ve üniversitede devam edilecek bölüme vurgu yapmışlardır. Burada bahsi geçen genel meslek tercih nedenleri ile öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri arasında benzerliklerin olduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Papanastasiou ve Papanastasiou, 1997; Boz ve Boz, 2008; Ubuz ve Sarı, 2008; Çermik, Doğan ve Şahin, 2010; Kaya ve Yıldırım, 2015).

Bu çalışmada öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programını tercih etme nedenlerinin ve programdan beklentilerinin ortaya konması ve matematik öğretmenliği programını tercih nedenlerinin ve programdan beklentilerinin cinsiyet ve akademik başarı değişkenleri açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışma alanyazına konu ile ilgili farklılık ve derinlik katma açısından önemlidir. Çalışma “Öğretmen adaylarının ilköğretim matematik öğretmenliği programını tercih nedenleri ve programdan beklentileri nelerdir?” sorusu etrafında şekillenmiş ve çalışmanın alt problemleri şu şekilde ifade edilmiştir:

1. Öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programını tercih etme nedenleri cinsiyet ve başarı durumlarına göre nasıl bir özellik göstermektedir?
2. Öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programından beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığı cinsiyet ve başarı durumlarına göre nasıl bir özellik göstermektedir?
3. Öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programından beklentileri cinsiyet ve başarı durumlarına göre nasıl bir özellik göstermektedir?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Öğretmen adaylarının matematik programını tercih nedenlerinin ve programdan beklentilerinin incelendiği bu araştırma nitel desende tasarlanmış ve örnekleme bulunan bireylerin tutumları, görüşleri veya davranışları açığa çıkarılmaya çalışıldığından yöntem olarak bir özel durum çalışması yöntemi benimsenmiştir. Bu yöntem, özel bir konu veya bir durum üzerinde derinlemesine inceleme yapma ve yoğunlaşma imkânı vermektedir (Çepni, 2007). Durum araştırması sonuçları, neden ve sonuçların belirleyicisi olan gerçek bağlamda

gözlemleyerek ortaya koyabilir. Bağlamlar, durumların etkileşiminin, insan ilişkilerinin ve diğer faktörlerin belirleyicisidir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 öğretim yılı bahar döneminde Kastamonu Üniversitesinin ilköğretim matematik öğretmenliği programı son sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmuştur. Gönüllü olan 102 öğretmen adayı ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de verilmiştir. Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun (%68) kadın olduğu, ayrıca başarı durumuna bakıldığında ise adayların %67’sinin yüksek seviyede başarı gösterdikleri Tablo 1’de görülebilir.

Tablo 1 Öğretmenlerin Demografik Bilgileri ve Başarı Durumları

Kriterler	Alt Kriterler	f	%
Cinsiyet	Kadın	69	68
	Erkek	33	32
Başarı durumu	Düşük	34	33
	Yüksek	68	67

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri öğretmen adaylarına yöneltilen “Matematik öğretmenliğini isteyerek mi tercih ettiniz?” ve “Şu anda bu bölümde okuyor olmaktan mutlu musunuz? Sebepi ile birlikte düşüncelerinizi yazınız.” şeklindeki açık uçlu soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış bir form aracılığıyla toplanmıştır. Öğretmen adaylarının bu sorulara verdikleri cevapların kesinlikle gizli tutulacağı, yanıtların araştırma dışında bir amaçla kullanılmayacağı ve yanıtlarının not ile değerlendirilmeyeceği belirtilmiştir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarından samimi yanıtlar vermeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel desende tasarlanan çalışmadan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Analiz sonucu elde edilen bulgular temalar ve alt temalar altında toplanmıştır. Genelme kaygısı taşınmadığından, elde edilen bulgular sadece araştırmaya katılan öğretmen adaylarıyla sınırlıdır. Nitel araştırmalarda, bulguların geçerlik ve güvenilirliği, elde edilen

verilerin mümkün olabildiğince ayrıntılı ve doğrudan sunulmasıyla sağlanmaya çalışılması önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu durum dikkate alınarak, mevcut araştırmanın bulgularının tanıtılması sırasında gerekli görülen yerlerde öğrencilerin cevaplarından alıntılara yer verilmiştir. Sorulara verilen cevaplar 3 eğitim uzmanı tarafından kendi aralarında kategorilere ve alt kategorilere ayrılmıştır. Belirlenen kategoriler sürekli birbiriyle karşılaştırılarak ortak kategoriler tespit edilerek araştırmacıların kodlama tutarlılığına bakılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Açık uçlu sorular için uyum yüzdesi %82 ve %90, olarak bulunmuştur. Bu ise araştırmanın güvenilir kabul edilebileceğini göstermektedir (Miles ve Huberman, 1994).

Bulgular ve Yorumlar

Matematik öğretmenliği programını tercih nedenlerinin cinsiyet ve başarı açısından incelenmesi

Araştırmanın birinci alt problemi “Öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programını tercih etme nedenleri cinsiyet ve başarı durumlarına göre nasıl bir özellik göstermektedir?” şeklindedir. Bu alt probleme yanıt bulmak için öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programını tercih nedenleri verdikleri cevaplar analiz edilerek kodlanmış ve 6 başlık altında kategorize edilerek içsel ve dışsal faktör olarak ikiye ayrılmıştır. Öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programını tercih nedenlerinin analizine yönelik kodlamalar ve öğretmen adaylarının yanıtlarının dağılımı Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre öğretmen adaylarının programı tercih nedenlerinin daha çok aile, üniversiteye giriş sınavından aldığı puan, öğretmenlerinin etkisi gibi dışsal faktörlere (%58) bağlı olduğu Tablo 2’de görülebilir. Dışsal faktörler arasında ise en fazla puan yeterliliğine (%38) vurgu yapılmıştır. Matematik sevgisi (%34) bir içsel faktör olarak kategori sıralamasında ikinci sırada yer almıştır. Bu durum, öğretmen adaylarının önemli bir bölümünün programını severek ve isteyerek tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Matematik öğretmeni adaylarının matematik öğretmenliği programını tercih nedenleri cinsiyet değişkenine göre analiz edildiğinde ise hem kadın hem de erkek öğretmen adaylarının dışsal faktörleri öne çıkardıkları görülmüştür. Dışsal nedenler kadınlarda toplam %60, erkeklerde % 54; içsel nedenler ise kadınlarda %40, erkeklerde %46 olup, tercih nedenlerinde cinsiyete göre önemli bir farklılığın olmadığı söylenebilir. Kadınların tercih nedenlerinde ilk üç sırada puan yeterliliği (%43), matematik sevgisi (%30), öğretmen etkisi (%12), erkeklerde matematik sevgisi (%43), puan yeterliliği (%30), aile etkisi (%12) yer almıştır.

Tablo 2 Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programını Tercih Nedenleri

Faktör	Kategoriler	Kadın		Erkek		Genel Toplam	
		f	%	f	%	f	%
Dışsal	Puan Yeterliliği	29	42	10	30	39	38
	Aile Etkisi	4	6	6	18	10	10
	Öğretmen Etkisi	8	12	2	6	10	10
İçsel	Matematik Sevgisi	21	30	14	43	35	34
	Mesleki Uygunluk	6	9	0	0	6	6
	Sosyal Statü Kazanmak	1	1	1	3	2	2
Genel Toplam		69	100	33	100	102	100

Öğretmen adaylarının yapmış oldukları “buraya gelmeme neden olan tek şey, üniversiteye giriş puanımın burayı tutmasıdır” (e14), “bir sene daha sınava hazırlanmayı göze alamadığım için geldim” (b38) şeklindeki açıklamalar matematik öğretmenliği programını tercih nedenlerinden puan yeterliliği olarak kodlanmıştır. Öğretmen adaylarından e25 ve b53 kullandığı “... benim için bir şans olarak gördüğüm dayım. O da sınıf öğretmeni. - Senin için İlköğretim Matematik Öğretmenliği hayal ediyorum- dedi ve buradayım.” “kararımda babam etkili olmuştur...” ifadeleri tercih nedenlerinden aile etkisi kategorisinde değerlendirilerek kodlanmıştır. Öğretmen adaylarının “Sınava hazırlanırken dershanedeki Türkçe öğretmenim beni matematik soruları çözerken görmüştü ve -Soruları çok güzel çözüyorsun. Cevapları bile sırasıyla yazmışsın. Senden çok iyi matematik öğretmeni olur-demmişti. Tercihimde bu anım çok etkili olmuştu. (b9)”, “lise son sınıftaki matematik öğretmenim Nuray Hocamın dersi anlatış biçimi beni hep etkilemişti. Onun gibi öğretmen olmak istiyordum. (e33)” şeklindeki açıklamaları tercih nedeni olarak öğretmen etkisi kategorisine uygun görülmüştür. Tercih nedeni olarak matematik sevgisi kategorisinde kodlanan erkek ve kadın öğretmen adaylarından b27 ve e18’nin açıklamaları şu şekilde olmuştur: “matematiği sevdiğim için diğer bölümlere göre matematik öğretmenliği bölümünün gözümde çok farklı bir yeri vardı zaten. Ama bu bölümün asıl değerini üniversiteye gelince anladım.”, “matematik problemleri çözerken kendimi mutlu ya da çok zeki hissediyordum. Bu sevgiden dolayı buradayım.” Mesleki uygunluk faktörü olarak

kodlanan açıklamalar sadece kadınlar tarafından bir tercih nedeni olarak ortaya konmuştur ve bununla ilgili olarak b48 şu açıklamayı yapmıştır: “Kadınlar için rahat bir meslek olduğunu düşünüyorum. Aileme ve kendime zaman ayırabileceğimi düşünerek ve çocuklarla iyi anlaştığım için tercih yaptım.”

Dışsal faktörler arasında yer alan puan yeterliliği, öğretmen etkisi ile içsel faktörler arasında yer alan mesleki uygunluk faktörünün kadın öğretmen adayları tarafından erkeklere nazaran bir tercih nedeni olarak daha fazla ifade edildiği görülmüştür. Buna karşılık erkek öğretmen adayları ise dışsal bir faktör olan aile etkisini ve içsel bir faktör olan matematik sevgisini kadın öğretmenlere kıyasla daha çok ön plana çıkarmışlardır. Bu açıdan cinsiyete göre tercih nedenleri arasındaki sıralamadaki farklılaşma dikkat çekicidir.

Öğretmen adaylarının akademik başarı durumlarına göre matematik öğretmenliği programını tercih nedenlerinin analizine yönelik kodlamalar ve öğretmen adaylarının yanıtlarının dağılımı Tablo 3’te verilmiştir. Tablo 3’te de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının %67’sinin yüksek düzeyde akademik başarı, %33’ ünün ise düşük düzeyde akademik başarı göstermişlerdir.

Tablo 3 Öğretmen Adaylarının Başarı Düzeylerine Göre İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programını Tercih Nedenleri

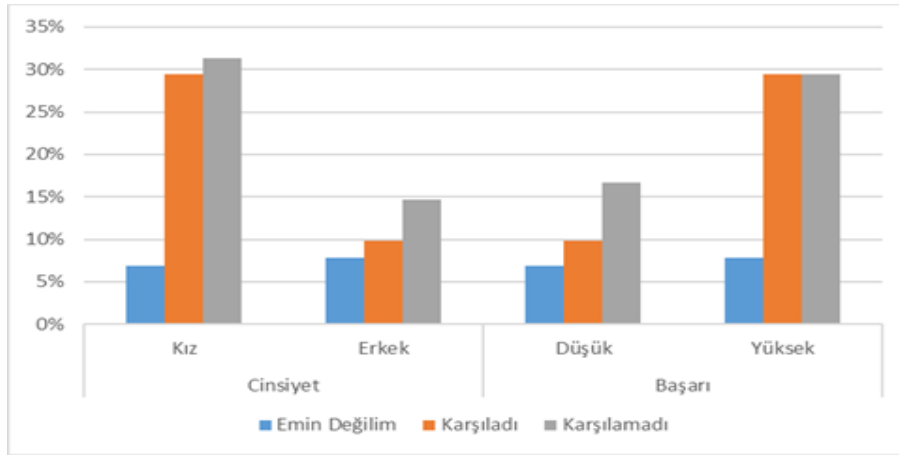
Faktör	Kategoriler	Düşük		Yüksek	
		f	%	f	%
Dışsal	Puan Yeterliliği	11	28	28	72
	Öğretmen Etkisi	3	30	7	70
	Aile Etkisi	7	70	3	30
İçsel	Matematik Sevgisi	11	31	24	69
	Mesleki Uygunluk	1	17	5	83
	Sosyal Statü Kazanmak	1	50	1	50
	Toplam	34	33	68	67

Öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programını tercih nedenleri; akademik başarı durumlarına göre ele alındığında; başarı düzeyi yüksek öğretmen adayları tercih nedeni olarak en fazla mesleki uygunluk faktörünü (%83) öne çıkarırken, en az aile etkisi faktörüne (%30) vurguda bulunmuşlardır. Buna karşın başarı düzeyi düşük olan öğretmen adayları ise matematik öğretmenliği programını tercih etme nedeni olarak öncelikle aile etkisi faktöründen (%70) bahsetmişler en az ise mesleki uygunluk faktörünü (%17) bir tercih nedeni olarak öne çıkarmışlardır. Frekans dağılımlarına bakıldığında hem yüksek seviyede başarı gösteren hem

de düşük düzeyde başarı gösteren adaylarda tercih nedeni olarak ilk iki sırada puan yeterliliği ve matematik sevgisinin yer aldığı görülürken, son sırayı sosyal statü kazanma arzusunun aldığı görülmektedir. Bunlara ilaveten toplam frekans değerlerine bakılacak olursa hem düşük hem de yüksek başarı düzeyindeki öğrenciler için dışsal faktörlerin tercih nedeni olarak daha ağırlıklı olarak öne sürüldüğü görülebilir.

Matematik öğretmenliği programından beklentilerin karşılanma durumunun cinsiyet ve başarı açısından incelenmesi

Araştırmanın ikinci alt problemi “öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programından beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığı cinsiyet ve başarı durumlarına göre nasıl bir özellik göstermektedir?” şeklindedir. Bu probleme yanıt bulmak için öğretmen adaylarına matematik öğretmenliği programından beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığı ile ilgili bir soru sorulmuş ve beklentilerinin karşılanma durumu “karşılandı”, “karşılanmadı” ve “emin değilim” şeklinde üç derecelik bir ölçek ile ifade edilmiştir. Akademik başarı düzeyi ve cinsiyete göre matematik öğretmenliği programından beklentilerin karşılanma durumuna yönelik yüzdeler Şekil 1’deki grafikte gösterilmiştir.

Şekil 1 Başarı ve cinsiyete göre beklentilerin karşılanma durumu

Şekil 1’de yer alan grafik incelendiğinde kadın öğretmen adaylarının %32’sinin matematik öğretmenliği programının beklentilerini karşılamadığını ifade ettiği; %29’unun ise beklentilerini karşıladığını ifade ettiği görülebilir. Erkek öğretmen adaylarının ise %10’u programın beklentilerini karşıladığını, %14’u ise programın beklentilerini karşılamadığını belirtmiş oldukları da Şekil 1’den çıkarılabilir. Başarı düzeyi yüksek öğrencilerde ise beklentilerin karşılandığını ifade eden öğrencilerle karşılanmadığını ifade eden öğrencilerin

oranlarının birbirine eşit olduğu görülürken (%29); başarı düzeyi düşük öğrencilerde beklentilerin karşılandığını ifade etme oranının %10, karşılanmadığını ifade etme oranının ise %17 olduğu görülebilir.

Matematik öğretmenliği programından beklentilerin cinsiyet ve başarı açısından incelenmesi

Öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programından beklentileri kodlanarak sekiz başlık altında kategorize edilmiştir ve kategorilerde yer alan açıklamaların cinsiyet değişkenine göre analizinden elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir. Buna göre genel olarak adayların programdan en büyük beklentilerinin genelde mesleki gelişim sağlama (%60), özelde matematik öğretimi becerisi kazanma (%43) olduğu söylenebilir. Yani adaylar genelde program sayesinde mesleki anlamda ilerlemek ve iyi bir matematik öğretmeni olmak isterken, özelde bunun en iyi matematik öğretim becerilerinin gelişmesi ile mümkün olabileceğini düşünmektedirler. Ayrıca genelde sosyal gelişim sağlama (%14), özelde ise proje deneyimi (%1), en alt sıralarda yer alan beklentiler olarak göze çarpmaktadır. Hem kadınlarda hem de erkeklerde mesleki gelişim beklentisi ön planda iken en düşük beklentinin sosyal gelişim alanında olduğu görülmüştür.

Tablo 4 Öğretmen Adaylarının İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programından Beklentilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

	Programdan Beklentiler	Kadın		Erkek		Genel Toplam	
		f	%	f	%	f	%
Mesleki Gelişim	<i>Matematik Öğretim Becerisi Kazanma</i>	28	41	16	49	44	43
	<i>Matematik Bilgisini Geliştirme</i>	10	14	3	9	13	13
	<i>Öğretmenlik Deneyimi Kazanma</i>	2	3	2	6	4	4
	Toplam	40	58	21	64	61	60
Akademik Gelişim	<i>Farklı Bakış Açısı Kazanma</i>	10	14	5	15	15	14
	<i>Lisans Üstü Eğitime Hazırlama</i>	8	12	3	9	11	11
	<i>Proje Deneyimi</i>	1	1	0	0	1	1
	Toplam	19	28	8	24	27	26
Sosyal Gelişim	<i>Sosyal Faaliyette Bulunma</i>	9	13	2	6	11	11
	<i>Kültürel Faaliyette Bulunma</i>	1	1	2	6	3	3
	Toplam	10	14	4	12	14	14
Genel Toplam		69	100	33	100	102	100

Öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programından beklentileri cinsiyet değişkenine göre kıyaslandığında; mesleki gelişim erkekler için daha önemli gözükmekte, akademik ve sosyal gelişim kadınlar için biraz daha ağırlıktadır. Bir beklenti unsuru olarak mesleki gelişim faktörü altında yer alan matematik öğretim becerisi kazanabilme beklentisi erkek öğretmen adayları tarafından (%49) kadın adaylara göre (%41) daha önemli görülmüştür. Kadın öğretmen adayları ise matematik bilgisini geliştirme (%14), lisansüstü eğitime hazırlanma (%12) ve sosyal faaliyette bulunma (%13) beklentilerini erkek öğretmen adaylarına göre daha fazla ön plana çıkarmışlardır.

Öğretmen adaylarının İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programından beklentilerinin okuyucular tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için öğretmen adayların ifadelerinden bazı alıntılara yer verilmesinin önemli olduğu düşünülmüştür. Örneğin öğretmen adaylarından e22 yapmış olduğu *“Bize meslekte yardımcı olacak derslerin daha ağırlıkta olmasını isterdim. Bir ilköğretim matematik bölümünde hangi konu çocuğa nasıl verirse en iyi olur, bu tarz derslerimiz çok az, asıl bunlar öncelikli olmalıdır.”* şeklindeki açıklama mesleki gelişim alanında matematik öğretim becerisi kazanabilme beklentisi olarak kodlanmıştır. B61 tarafından yapılan *“Benim en büyük beklentim matematiğin özünü ve teoremlerin nereden geldiğini, matematiğe hangi durumlarda ihtiyaç duyulduğunu vb. durumları öğrenmekti.”* açıklaması ise matematik bilgisini geliştirmeye yönelik beklenti olarak değerlendirilmiştir. *“Aslında tek hedefim yüksek lisans yapmak ve akademisyen olmak.”* ifadesini kullanan e1’in açıklaması akademik gelişim beklentisine değinen bir açıklama olarak kodlanmıştır. Öğretmen adaylarından b42 ve e8’in konu ile ilgili *“Lisans eğitiminde daha aktif bir sosyal hayat hayal etmiştim.”*, *“Lisans eğitiminden beklentim kendimi sadece matematik alanında değil, sosyal kültürel, sportif alanda da eğitebilmektir.”* şeklindeki açıklamaları sosyal gelişim beklentisi olarak kodlanmıştır.

Öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programından beklentilerinin akademik başarı durumlarına göre analizinden elde edilen bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir. Öğretmen adaylarının %33’ ünün düşük % 67’ sinin yüksek başarı düzeyinde yer aldığı tablo 5’te görülebilir.

Öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programından beklentileri başarı düzeyi değişkenine göre analizleri incelendiğinde hem düşük başarı (%21) hem de yüksek başarı (%39) düzeyindeki öğrenciler tarafından en çok öne çıkarılan temel faktörün mesleki gelişim faktörü olduğu görülebilir. Her iki gruptaki öğretmen adaylarının mesleki gelişim faktörü

içerisinde en fazla önem verdikleri beklenti alanının ise matematik öğretim becerisi kazanma (%14-%29) olduğu da Tablo 5'te görülebilir.

Tablo 5 Öğretmen adaylarının ilköğretim matematik öğretmenliği programından beklentilerinin başarı düzeylerine göre analizi

Programdan Beklentiler		Başarı düzeyi		
		Düşük	Yüksek	Genel Toplam
Akademik Gelişim	<i>Farklı Bakış Açısı Kazanma</i>	6%	9%	15%
	<i>Lisans Üstü Eğitime Hazırlama</i>	0%	11%	11%
	<i>Proje Deneyimi</i>	0%	1%	1%
	Toplam	6%	21%	26%
Mesleki Gelişim	<i>Matematik Bilgisini Geliştirme</i>	5%	8%	13%
	<i>Matematik Öğretim Becerisi Kazanma</i>	14%	29%	43%
	<i>Öğretmenlik Deneyimi Kazanma</i>	2%	2%	4%
	Toplam	21%	39%	60%
Sosyal Gelişim	<i>Kültürel Faaliyette Bulunma</i>	3%	0%	3%
	<i>Sosyal Faaliyette Bulunma</i>	4%	7%	11%
	Toplam	7%	7%	14%
	Genel Toplam	33%	67%	100%

Genel olarak bakıldığında akademik, mesleki ve sosyal gelişime yönelik beklenti alanlarının tamamına yakınının yüksek başarı düzeyindeki öğrenciler tarafından daha çok ifade edildikleri görülürken sadece kültürel faaliyette bulunmaya yönelik beklentilerin düşük başarı düzeyindeki (%3) öğretmen adayları tarafından öne çıkarıldığı; kültürel faaliyette bulunmaya yönelik beklenti alanının yüksek başarı düzeyindeki öğretmen adayları tarafından hiç değinilmeyen bir beklenti alanı olarak kaldığı ifade edilebilir. Akademik gelişim faktörünün içerisinde yer alan lisansüstü eğitime hazırlanma beklentisinin düşük başarı düzeyindeki öğretmen adaylarının hiç değinmediği beklenti alanlarından birisi olduğu, bu beklentinin sadece yüksek başarı düzeyinde yer alan öğretmen adayları (%11) tarafından dile getirildiği bulgular arasında yer almıştır. Lisansüstü eğitime hazırlanma beklentisi ile ilgili önemli bir diğer bulgu ise yüksek başarı düzeyindeki öğretmen adaylarının matematik öğretim becerisi kazanma beklentilerinden sonra en çok ifade ettikleri beklenti alanı olmasıdır.

Sonuç, Tartış ma ve Öneriler

Bu araştırmada öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programını tercih etme nedenlerinin ve programdan beklentilerinin cinsiyet ve akademik başarı durumlarına göre nasıl bir özellik gösterdiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda ilk olarak öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programını tercih etme nedenleri cinsiyet değişkenine dayalı olarak ele alınmıştır. Analiz sonuçlarından elde edilen bulgular göstermiştir ki matematik öğretmenliği programını dış faktörler ya da mevcut şartlar neticesinde tercih etmek durumunda kalanlar, severek ve isteyerek tercih edenlere göre daha fazladır. Cinsiyet değişkeni ele alındığı zaman hem kadın öğretmen adaylarının hem de erkek öğretmen adaylarının büyük bir farklılık görülmesi de nispeten dışsal eğilimli olarak matematik programını tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Buna ilaveten kadın öğretmen adaylarının tercih sebebi olarak puan yeterliliğini, erkek öğretmen adaylarının ise matematik sevgisini ön plana çıkarttıkları söylenebilir. Tataroğlu, Özgen ve Alkan (2011) öğretmen adaylarının matematik programını tercih sebeplerini inceledikleri araştırmalarında cinsiyeti bir değişken olarak ele almamışlardır ancak araştırma sonucunda öğretmen adaylarının tercih sebebi olarak bu çalışmanın sonuçlarına benzer olarak matematik sevgisini ve puan yeterliliğini ön plana çıkardıklarını ifade etmişlerdir. Benzer bir diğer çalışmada Korkut-Owen, Kepir, Özdemir, Ulaş ve Yılmaz (2012) öğrencilerin cinsiyetlerine göre üniversitede okudukları bölümü seçim nedenlerinin farklı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmacılar kız öğrencilerin, seçilen bölümün cinsiyete uygunluğuna önem verdiklerini, erkek öğrencilere göre bölüm seçme konusunda ailelerinden daha fazla etkilendiklerini bulmuşlardır. Yine öğretmen adayları söz konusu eğilime neden olan öncelikli faktör olarak puan yeter(siz)liğini ön plana çıkarmışlardır. Söz konusu bulgunun Özsoy, Özsoy, Özkara ve Memiş (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın bulgularıyla paralellik gösterdiği söylenebilir. Özsoy vd. (2010) öğretmen adaylarının yarısından fazlasının okudukları bölümü seçme nedeni olarak puanlarının bu bölüme yetmesini sebep gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmada öğretmen adaylarının matematik programını tercih etme nedenleri sadece cinsiyet değişkenine göre ele alınmamış, başarı değişkenine göre de analizler yapılmıştır. Buna göre ilköğretim matematik öğretmenliği programında başarılı olan öğrenciler tercih nedeni olarak öncelikle mesleki uygunluk faktörünü ön plana çıkarmışlardır. Başarı düzeyi yüksek öğrenciler tarafından en az aile etkisi belirleyici faktör olarak gösterilmiştir. Hacıömeroğlu ve Şahin-Taşkın (2010) çalışmaları neticesinde matematik öğretmen adaylarının öğretmeyi sevme, iş olanağı, çalışma saatleri gibi mesleki uygunluk kategorisi

altında değerlendirilebilecek faktörlerden dolayı öğretmenlik mesleğini seçtiklerini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Şara ve Kocabaş'da (2012) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini kendilerine uygun olduğunu düşündükleri için tercih ettikleri ifade etmişlerdir. Bulgularda dikkat çekici bir diğer nokta, aldıkları puan ölçüsünde tercihte bulunan öğretmen adaylarının düşük başarı düzeyindeki öğretmen adayları olmadığı, aksine yüksek başarı düzeyindeki öğrenciler olduğudur. Programı puan yeterliğinden dolayı seçmek zorunda kaldıklarını olumsuz bir şekilde ifade etmelerine rağmen, aslında bu durumda olan adayların daha sonra öğretmenliğe karşı olumlu tutum geliştirdikleri yapılan çalışmalarda görülmüştür (Papanastasiou ve Papanastasiou, 1997; Kyriacou ve Coulthard, 2000). Buradan hareketle yüksek başarı düzeyindeki öğrenciler için matematik öğretmenliği programını tercih etmede içsel faktörlerin ön planda olduğu kadar dışsal faktörlerin de oldukça etkili olduğu söylenebilir. Başarı düzeyi düşük olan öğretmen adayları için dışsal faktörlerin ağırlıklı olduğu söylenebilir. Başarı düzeyi düşük olan öğretmen adayları özellikle tercih nedeni olarak aile etkisini ön plana çıkarırken, mesleki uygunluk ve matematik sevgisi gibi içsel faktörlere arka sıralarda yer vermişlerdir.

Araştırmada öğretmen adaylarının matematik öğretmenliğini tercih sebeplerinin yanı sıra matematik öğretmenliği programından beklentileri de incelenmiştir. Bu paralelde ilk olarak öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programından beklentileri cinsiyet değişkeni kapsamında ele alınarak analiz edilmiştir. Bulgulardan ulaşılan sonuçlar göstermiştir ki örnekleme alınan öğretmen adaylarının beklentileri hem erkek hem de kadınlar için çoğunlukla mesleki gelişim ana temasında toplanmakta iken akademik gelişime ve sosyal gelişime ait beklentiler daha düşük oranlarda kalmıştır. Bölüm seçme konusunda yapılan çalışmalarda mesleki nedenlerin ağırlıklı olarak vurgulandığı; ardından bireysel etmenlerin geldiği; sosyal etmenlerin ise daha sonra vurgulandığı görülmüştür (Altaş, 2006; Ekinci ve Burgaz, 2007). Ayrıca bu çalışmalarda, üniversitelerde yürütülen sosyal ve kültürel faaliyetlerin yetersizliğine de vurgu yapmışlardır.

Cinsiyet değişkeni temelinde bir karşılaştırma yapıldığında erkek öğretmen adayları, mesleki gelişim faktörünü kadın öğretmen adaylarına göre daha önemli gördüklerini ifade ederken buna karşılık kadın öğretmen adaylarının akademik gelişim ve sosyal gelişim temelli beklenti faktörlerini erkek öğretmen adaylarına göre daha belirleyici olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan başka bir çalışmada benzer olarak meslek tercihlerinde cinsiyet unsurunun dolaylı etkisi olduğu, ayrıca erkeklerde mesleki esnekliğin, kadınlarda ise meslekte kendini geliştirme fırsatı olmasının önemli faktörler olduğu ortaya konmuştur (Edwards ve

Quinter, 2011). Buradan hareketle kadın öğretmen adaylarının kişisel gelişim noktasındaki beklentileri erkeklerden belirgin bir şekilde daha önde olup, erkek öğretmen adaylarının ise mesleki gelişim konusundaki beklentilerinin kadınlardan daha ön plana çıktığı söylenebilir.

Araştırmanın son aşamasında öğretmen adaylarının matematik programından beklentileri başarı düzeyi değişkenine göre ele alınmıştır. Bulgulardan elde edilen sonuçlar göstermektedir ki öğretmen adaylarının ilköğretim matematik öğretmenliği programından birincil düzeyde beklentileri sahip oldukları başarı düzeylerine göre farklılık göstermemektedir. Çünkü başarı düzeyi düşük ya da yüksek olsun örnekleme alınan bütün matematik öğretmeni adayları matematik öğretmenliği programından beklentilerini ifade ederken en fazla mesleki gelişim faktörüne atıfta bulunmuşlardır. Kızıgüt ve Ergül (2011) bölüm seçme dolayısıyla oluşan beklentiler konusunda mesleki nedenlerin ağırlıklı olarak vurgulandığını; ardından bireysel etmenlerin geldiğini; sosyal etmenlerin ise daha sonra vurgulandığını ifade etmiştir. Bu çalışmada mesleki gelişim faktörü altında yer alan alt faktörlerde de bir farklılık yaşanmadığı söylenebilir. Öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri farklılık gösterse bile mesleki gelişim içerisinde özellikle matematik öğretim becerisinin kazanılması beklentisine daha fazla değinmişlerdir. Buradan hareketle başarı düzeyinde yaşanan düşüşün öğretmen adaylarının matematik öğretmenliği programından beklentilerini etkilemediği sonucu çıkarılabilir. Başarı düzeyi yüksek öğrencilerin matematik öğretim becerisi kazanma beklentisinden sonra en fazla beklentiyi lisansüstü eğitime hazırlanma konusunda yaşadıkları dolayısıyla akademik anlamda bir gelecek tasarladıkları söylenebilir. Başarı düzeyi düşük öğretmen adayları ise lisansüstü eğitim konusunda herhangi bir beklenti gösterecek ifadeler belirtmemişlerdir. Buradan hareketle matematik öğretim becerisi kazanma, matematik bilgisini geliştirme ya da öğretmenlik deneyimi kazanma gibi mesleki gelişim ana başlığı altında ele alınan beklentilerin başarı düzeyi düşük öğretmen adayları için tam olarak amaç konumunda olduğu söylenebilirken yüksek başarı düzeyindeki öğretmen adayları için ise amaç olduğu kadar lisansüstü eğitime yönelik araç konumunda olduğu da ifade edilebilir.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının ilköğretim matematik öğretmenliği programını tercih etmelerinde puan yeterliliği gibi dışsal faktörlerin daha ön planda olduğu görülmüştür. Buna karşılık bu konu ile ilgili çeşitli çalışmalarda da vurgulandığı gibi (Özsoy vd., 2010; Yılmaz ve Doğan, 2015; İncikabı vd., 2016) öğretmenlik mesleği toplumsal sorumluluğun yükünü taşıması açısından dışsal faktörlerden ziyade içsel faktörlerin ön plana çıktığı bilinçli seçim gerektiren bir meslektir. Bunun için öğretmen

adaylarının bilinçli bir şekilde meslek seçmelerini sağlayacak düzenlemeler yapılması daha fazla önem kazanmaktadır. Bununla birlikte eğitim fakültelerinin öğrenci alımında, mesleğin gerektirdiği özelliklere sahip adayların seçilebilmesi sağlanmalıdır. Araştırmanın ikinci ana konusu olan matematik öğretmenliği programından beklentiler konusunda ise öğretmen adaylarının cinsiyet ya da başarı düzeyi değişkenlerine göre çok fazla farklılık göstermeksizin sadece mesleki gelişim boyutunda sınırlı kalan beklentilere sahip olmadıkları buna ilaveten akademik ve sosyal gelişim boyutlarında da beklentilerinin olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda programların beklentiler doğrultusunda bütün gelişim faktörlerine yönelik faaliyetlerde bulunması önemlidir. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki, bu araştırmada bir takım sınırlılıklar mevcuttur, başta çalışmanın Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi için yapılmış olması gelmektedir. Benzer bir çalışma başka üniversitelerde de yapıldığı takdirde farklı sonuçlar elde edilebilir. Ayrıca daha geniş kitle üzerinden öğretmen adaylarının beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma durumu analiz edilmelidir. Çıkacak sonuçlar doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Kaynakça

- Altaş, D. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Memnuniyet Araştırması. Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, 21(1): 439-458.
- Arslan, S. ve Özpinar, İ. (2008). “Öğretmen Nitelikleri: İlköğretim Programlarının Beklentileri ve Eğitim Fakültelerinin Kazandırdıkları.” Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED), 2(1): 38-63.
- Ataunal. A. (1996). “Nasıl Bir insan ve Yüksek Öğretimin Rolü (Eğitimimize bakışlar)”, Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları 1, İstanbul.
- Ayık, Y. Z., Özdemir, A. ve Yavuz, U. (2007). “Lise Türü ve Mezuniyet Başarısının Kazanılan Fakülte ile İlişkinin Veri Madenciliği Tekniği ile Analizi.” Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 10(2): 441-454.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2007). “Matematik Öğretmeni Adaylarının Benimsedikleri Öğretmen Modeline İlişkin Bazı İpuçları.” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32: 22-31.
- Baykara Pehlivan, K. (2008). “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Kültürel Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Çalışma.” Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(2): 151-168.
- Baykul, Y. (2014). İlkokulda matematik öğretimi. Ankara: Pegem Akademi.

- Biber, A. Ç. (2013). “Öğretmen Adaylarının İlköğretim Matematik Öğretmenliği Lisans Programı Hakkındaki Memnuniyet Düzeylerinin Araştırılması: Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği.” *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 1253-1270.
- Boz, Y. ve Boz, N.(2008). “Kimya ve Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmen Olma Nedenleri.” *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 137–144.
- Cohen, Louis ve Mannion Lawrence, Morrison, Keith, *Research Methods in Education*. UK: Routledge, Taylor & Francis Group, 2007.
- Clutter, C. (2010). *The Effects of Parental Influence on Their Children’s Career Choices*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Kansas State University, Manhattan.
- Creswell, JW. (2008). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Upper Saddle River, NJ: Pearson/Merrill Education.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş (3.Baskı)*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çelikten, M., Şanal, M., ve Yeni, Y. (2005). “Öğretmenlik mesleği ve özellikleri.” *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Çermik, H., Doğan, B. ve Şahin, A. (2010). “Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Sebepleri.” *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28: 201-212.
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). “Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları.” *Eğitim ve Bilim*, 36(159): 96-111.
- Dilaver, H. (1996). *Türkiye’de öğretmen istihdamının dünü, bugünü ve yarını, Eğitimimize Bakışlar*, İstanbul: Kültür Koleji Vakfı Yayınları 1.
- Doğan, T., ve Çoban, A. E. (2009). “Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.” *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 34, 153.
- Edwards, K. ve Quinter, M. (2011). “Factors Influencing Students Career Choices Among Secondary School Students in Kisumu Municipality, Kenya.” *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies*. 2(2): 81-87.
- Ekici, F. (2014). “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi örneği).” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (35), 658-665

- Ekinci, C.E. ve Burgaz, B. (2007). "Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinin Bazı Akademik Hizmetlere İlişkin Beklenti ve Memnuniyet Düzeyleri." Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33: 120-134.
- Gibson, S. ve Dembo, M. H. (1984). "Teacher Efficacy: A Construct Validation." Journal of Educational Psychology, 76(4): 569-582.
- Hacıömeroğlu, G. ve Taşkın, Ç. Ş. (2010). "Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları (Ofma) Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları." Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(1): 77-90.
- Harper, N., & Daane, C. (1998). "Causes and reductions of math anxiety in pre-service elementary teachers." Action in Teacher Education, 19(4), 29-38.
- Hoy, A. W. ve Spero, R. B. (2005). "Changes in Teacher Efficacy During the Early Years of Teaching: A Comparison of Four Measures." Teaching and Teacher Education, 21: 343-356.
- İnceoğlu, M. (1993). Tutum, algı, iletişim. Ankara: Verso Yayıncılık.
- İncikabı, L., Mercimek, O. ve Biber, A.Ç. (2016). "İlköğretim matematik öğretmen adaylarının programı tercih nedenleri ve beklentileri üzerine bir araştırma." Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22: 165-188.
- İncikabı, L. (2013). "Teacher Candidates' Efficacy Beliefs in Mathematics: Play-Generated Curriculum Instruction." Eurasia Journal of Mathematics, Science ve Technology Education, 9(2): 167-176.
- İncikabı, L., Pektaş, M., Özgelen, S. ve Kurnaz, M. A. (2013). "Motivations and Expectations for Pursuing Graduate Education in Mathematics and Science Education." Anthropologist, 16(3): 701-709.
- İpek, C., Kahveci, G. ve Camadan, F. (2015). "Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ve okul yöneticiliğine yönelik tutumları." Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 23(1), 211-226.
- İşler, I. ve Çakıroğlu, E. (2009). "Teachers' Efficacy Beliefs and Perceptions Regarding the Implementation of New Primary Mathematics Curriculum," Proceedings of CERME 6, 1704-1713, Lyon France.
- Kaya, E. ve Yıldırım, T. (2015). "Fen fakültesi biyoloji bölümü öğrencilerinin gözüyle öğretmenlik." Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 10(2), 375-384.

- Kızıgüt, S. ve Ergül, Ş. (2011). "Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşireliği Algılayışı Hemşirelik Rollerine ve Hemşireliğin Geleceğine Bakışı." *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(2): 10-15.
- Kniveton, B. H. (2004). "The Influences and Motivations on Which Students Base Their Choice of Career." *Research in Education*, 72: 47-57
- Korkut-Owen, F., Kepir, D. D., Özdemir, S., Ulaş, Ö. ve Yılmaz, O. (2012). "Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri." *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 135-151.
- Kyriacou, C. ve Coulthard, M. (2000). "Undergraduates' Views of Teaching as a Career Choice." *Journal of Education for Teaching*, 26: 117-126.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- NCTM, (2000). *Executive Summary Principles and Standards for School Mathematics*. Retrieved 11, (2013'de indirildi) from the World Wide Web.
- Özen, R., Yıldız, S. ve Yıldız, K. (2013). "Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeyleri." *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*. 3 (6), 21-30.
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y. ve Memiş, A.D. (2010). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Etkili Olan Faktörler." *İlköğretim Online*, 9(3): 910-921.
- Papanastasiou, C. ve Papanastasiou, E. (1997). "Factors That Influence Students to Become Teachers." *Educational Research and Evaluation*, 3(4): 305-316.
- Riggs, M. I. ve Enochs, L. G. (1990). "Toward the Development of Elementary Teacher's Science Teaching Efficacy Belief Instrument." *Science Education*, 74(6): 625-637.
- Semerci, N. ve Semerci, Ç. (2004). "Türkiye'de öğretmenlik tutumları." *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1) , 137-146.
- Serin, M.K., Güneş, A.M. ve Değirmenci, H. (2015). "Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Mesleğe Yönelik Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki." *Cumhuriyet International Journal of Education*, 4(1), 21-34.
- Şara, P. ve Kocabaş, A. (2012). "Sınıf öğretmenliği adaylarının sınıf öğretmenliğini tercih nedenleri ve aldıkları eğitimle ilgili görüşleri." *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling*, 1(2), 8-17

- Şimşek, A. (2010). "Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarih öğretimine ilişkin tutumları." *International Online Journal of Educational Sciences*, 2 (1), 181 -203.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tataroğlu, B., Özgen, K. ve Alkan, H.(2011). "Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmenliği Tercih Nedenleri ve Beklentileri," 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ubuz, B. ve Sarı , S. (2008). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenleri." *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2): 113–119.
- Umay, A. (2003). "Matematikselsel muhakeme yeteneği." *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 234–243.
- Uras, M. ve Kunt, M. (2006). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğinden Beklentileri ve Beklentilerinin Karşılanmasını Umma Düzeyleri." *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1): 71-83.
- Yılmaz, N., Doğan, N. (2015). "İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörler: Hacettepe Üniversitesi Örneği." *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 405-421.